Cengiz Dağcı

Ölüm ve Korku Günleri

Roman

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 235
EDEBÎ ESERLER: 123

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 49269

ISBN: 978-625-408-395-2

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: 1970
9. BASIM

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Kapak Tasarımı: GNG Tanıtım

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: ÇINAR MATBAACILIK VE YAY. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Ata Han No:34 K:5
Bağcılar / İSTANBUL Tel: (0212) 628 96 00
Sertifika No: 45103

İstanbul- 2022

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Cengiz Dağcı; 9 Mart 1919 tarihinde Kırım'ın Yalta şehrinin Gurzuf köyünde doğar. Çocukluğu kıtlık, yoksulluk, Rus emperyalizminin zulmü ve büyük baskılar altında geçer. İlkokulu köyünde, ortaokulu Akmescit'te bitirir. Kırım Pedagoji Enstitüsü ikinci sınıfında iken İkinci Dünya Savaşı çıkar. 1941'de Ukrayna cephesinde Almanlara esir düşer. Almanların yenilmesi üzerine esir kampından kurtularak müttefik devletler safına sığınır. 1946'da Londra'ya yerleşir. İngiltere'deki hayatı da hiç kolay olmaz; bir taraftan yazarken en vasıfsız ve ağır işlerde çalışmak zorunda kalır.

"Türkçe bana anamın konuştuğu dil" diyerek yazı dili olarak Türkçeyi kabul eder. Türkiye Türkçesindeki ilk kitabı 1956 yılında Varlık Yayınları tarafından yayınlanan Korkunç Yıllar'dır. Yaşar Nabi ile mektuplaşarak tanışan Dağcı, eserlerini de posta yolu ile gönderir. Soğuk savaş şartlarının siyasi etkilerinin hissedilmesi, Sovyetler Birliği'nin sol entelijansiya ile kurduğu ilişkiler ve fikir hayatımızdaki çatlamalar yazarı yalnızlaştırmak üzereyken, Ötüken Yayınevi ile tanışır. Ötüken Yayınevi vasıtasıyla yirmiden fazla kitabı Türk okuyucusuyla buluşturur.

Dağcı Türk edebiyatının büyük yazarları arasındadır. Romanlarında Kırım Türklerinin yaşadığı acıları hüzünlü ama berrak bir üslupla aksettirir. Kitapları yıllarca elden ele dolaşır. Kırımla olan ilgisini hiçbir zaman koparmaz ve Kırım Türklerinin vatanlarına dönüşlerini anlatmayı ihmal etmez. Hatıralarında "Ben yalnızca Kırım'ın yazarı değilim ama Kırım'ın faciasını bütün gerçeği ve içtenliğiyle yalnız ben yazabilirdim" der. Hayatının son yıllarında içerisinde bulunduğu muhitteki karakterleri ele alan hikâyeler de yazar.

En büyük destekçisi savaş sırasında Polonya'da tanıştığı ve 1998 yılında kaybettiği kıymetli eşi Regina Hanım olur. Aralarında Yazarlar Birliği'nin ve İlesam'ın yılın yazarı, Türk Ocakları'nın üstün hizmet ödülü de olmak üzere sayısız ödül alır. En son 21.03.2011 tarihinde Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü tarafından düzenlenen "Türk Dünyasında Zirve Şahsiyet ler: Cengiz Dağcı" sempozyumuyla yazarlık macerası ele alınan Cengiz Dağcı, 22 Eylül 2011 tarihinde Londra'nın Soutfields bölgesindeki evinde saat 12:30 sıralarında vefat etti. Dağcı'nın vefatı üzerine

Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Ukrayna Devleti nezdinde yaptığı görüşmelerle 70 yıldır ayrı kaldığı Kırım topraklarına gömülmesi için izin alındı. Dağcı'nın cenazesi 1 Ekim 2011 Pazar günü, Akmescid'e 100 kilometre uzaklıktaki Yalta bölgesine bağlı Kızıltaş köyünde defnedildi.

Cengiz Dağcı'nın Eserleri;

Romanları; Onlar Da İnsandı, Korkunç Yıllar, Yurdunu Kaybeden Adam, İhtiyar Savaşçı, Benim Gibi Biri, Üşüyen Sokak, Ölüm ve Korku Günleri, Biz Beraber Geçtik Bu Yolu, Dönüş, Yoldaşlar, O Topraklar Bizimdi, Badem Dalına Asılı Bebekler, Anneme Mektuplar, Regina

Tarihi Romanı; Genç Temuçin

Hikâyeleri; Bay Markus'un Köpeği, Bay John Marple'in Son Yolculuğu, Oy, Markus, Oy!, Rüyalarda: Ana ve Küçük Alimcan

Denemeleri; Ben ve İçimdeki Ben (Yansılar'dan Kalanlar), Yansılar 1, Yansılar 2, Yansılar 3, Yansılar 4

Hatıratı; Hatıralarda Cengiz Dağcı

Bu kitabın gerçek sahibi
Regina-B. Kleszko'ya:

O büyük faciadan sonra 1944 kışı Berlin'de tekrar buluştuk. Geceyi edebiyata hevesli iki arkadaşımın evinde geçireceğimi ve seninle ancak ertesi günü sabah saat dokuz sularında Warschauer Brücke'de buluşabileceğimizi söylemiştim. O gece iki arkadaşımla üç Rus şairi S. Yesenin, A. Block ve Mayakovski üzerinde konuştuk. Konuşmalarımız tartışmalı geçti. Gereksiz, saçma şeyler üzerine konuşuyorduk doğrusu, fakat üçümüz de gençtik ve edebiyata tutkunduk. Ertesi sabah uyanınca bu konuşma gene de aldı yürüdü ve akşam saatlerine dek devam etti. İtiraf etmeliyim ki seni aklımın kenarından bile geçirmiyordum. Tartışmalarımız sona erince seni hatırladım ve hemen dışarı fırlayıp Warschauer Brücke yolunu tuttum. Sen oradaydın. Soğukta, eski, yıpranmış paltonun içinde büzülmüş, beni bekliyordun. Beni görünce de ses çıkarmadın. Sadece gülümsedin. Sonra koluma girdin ve beraberce köprüden uzaklaştık. Beni mi, edebiyatı mı daha çok seviyordun? Bilmiyorum. Bunun önemi de yoktu. O günden sonra da bir daha ayrılmadık.

C.D.

I

Anamı sevmiyorum. Oysa kalbinde yakınına karşı sevgi ve bağışlayıcı duygular besleyen bir Hıristiyan kızıyım. Ömrümün her pazarı kilisede diz çökerek kalbimi kin, garaz ve cimriliklerden arıtması için Aziz Meryem Ana'ya dua ederim, yalvarıp yakarırım. Kiliseden çıkınca da hayata ve dünyaya hemen başka gözle bakmakta, daha doğrusu dünya üstünde ömür süren ve insan adıyla adlanan yaratıkları olduğu gibi görmekte hiç de gecikmiyorum. Onları anlamaktan âciz miyim ben? Sanmam. Kaldırımda dilencinin çıplak elinde tuttuğu tepsiye gümüş para bırakıyorum; kışın soğuğunda kapı aralığında boynu bükük, kızıl boyalarının altında yüzü soğuktan mosmor, müşteri bekliyen kadına yürekten bir ilgi duyuyor ve acıyarak bakıp geçiyorum yanından. Onlardan biri, kim olurlarsa olsunlar, onlardan biri olduğumu hissediyorum. Ve evet, her şeyden önce iyi bir Hıristiyan'ım. Ama...

İki hafta önce, kaldığımız Sliska Sokağı'nda Alman askerleri on iki kişiyi yakalayıp Pavlak Hapishanesi'ne götürdüler. Polonya gizli teşkilâtı tarafından öldürülmüş General Kuçera'nın hesabını bu on iki kişi, kendi hayatlarıyla ödeyecekler. Bundan eminim. Aralarında iki de kız varmış. O gün evimizde yoktum. Bu iş saat tam beşte olmuş. Evde bulunsaydım o on iki kişinin biri de ben olacaktım herhâlde. Ama ben saat tam beşte sokağın karşı yakasındaki Kazimir Paplawski'nin dükkânına gazoz almağa gitmiştim. Eve dönüşümde anam bana olup biteni anlatırken sonsuz bir sevinç duydum. Yüreğim hopladı, içim içime sığmıyordu. Ne güzel! Ya evde olsaydım... Hâlâ seviniyorum evimizde bulunmadığıma. Tanrı korudu beni, kalbim ve tenimle

bağlı olduğum Meryem Ana korudu beni, diyorum. Öyledir de! Ama ötekilerin ölümleri? Onların ölümleri sevindiriyor mu beni? Onlar benim yakınlarım... Onlar da benim gibi yaşadılar, hayatı sevdiler. Aynı Tanrı'ya taparak, aynı gün ışığını görüp, aynı havayı ciğerlerine alıp yaşadılar! Onlar da bugün benim yürüdüğüm aynı kaldırımlara basıp yürüdüler! Evet, benim ruhum onlarınkine karışmış, belki vücutlarımız da yan yana bu şehrin sokaklarında dolaşmıştır. Biz bir bütündük. Ben o bütünün bir parçasıyım. Onların ölümleriyle şimdi benim de bir parçam kopuk, bir parçam eksik olmalı. Şimdi, iki hafta önce onların basıp yürüdükleri yerlerde yürürken bu kopuğu kendimde, kendi içimde duymalıyım ben. Ağlamalıyım. Ağlayıp sızlamalıyım. Diz çöküp onların bastıkları, yürüdükleri yerleri öpmeliyim. Hiç değilse karalara bürünüp kilisenin loşluğunda kendimi dualara bırakmalıyım. Onlann öbür dünyada mesut olmaları için dua etmeliyim. Ediyorum. Ediyorum ama, onların hayattan ayrılmalarındaki acıyı, onlarla birlikte içimden ve vücudumdan kopanı hissetmiyorum ben. Yüzüm ne kadar dertli, ne kadar kederli olursa olsun, yüreğimin en derin bir yerinde sevinçli ve mutlu olduğumu hissediyorum. Tanrı'm, Tanrı'm! Yalan değil bu! Gerçeğin ta kendisi! Onların hesabına yaşadığıma gizli gizli seviniyorum ben. Yoksa Hıristiyanlıkta insanın ruhuyla uzlaşamayan bir çeşit garaz ve yalancılık mı bu?.. Hayır, hayır! Bir noksan mı desem? Tanrı, kalplerimizin içine sevginin yanı sıra şeytanca bir duygu da mı koymuş? Ah, ne kadar saçma bir kızım meğer! Bu son günlerde yaşadıklarımı yazmaya karar vermeden önce benim kafam ne kadar zengindi, ne kadar derin düşüncelerle yüklüydü. Ama bu düşüncelerim, beni bırakmışlar artık. Dünkü düşüncelerim benden uzakta, çok uzaktalar. Daha dün gece yatağa girdiğim zaman bu düşünceler beynime hücum etmişlerdi. Şimdiyse... Şimdi boşum. Geri döneceklerine de inanmıyorum. Böyle oluşu belki daha iyi. Ben

gene de tasasız olacağım. Evet, evet! Dışarıda sokaklarda, her adımda ölüm gözlerimin ta içine bakarken, sayılı günlerimi yaşarken bile tasasız, hoş, mutlu ve tatlı bir ömür hırsına kapılıyorum ben.

Kimim ben? En sevdiğim Varşova'nın bu sokaklarının, parklarının, meydanlarının, ıssız bir kabristana döndüğü şu anda bile ben yaşıyorum ve mesudum. Çocukken üstünde koşup oynadığım kaldırım taşları sökülmüş, darmadağın edilmiştir. Lokantaların akşam saatlerinde açık pencereleri solgun ışıklar gerisindeki loşluklardan tango sesleri getirirdi bana; dinlerdim. Şimdi bu lokantaların yırtılmış kadifeleri ayaklar altında çamurlardadır; sarı, yeşil, kırmızı abajurları, köklerinden sökülmüş, solgun palmiyeleri yollara fırlatılmıştır. Bütün bunlar benim bencil kalbimde az da olsa bir acıma duygusu uyandırmıyor. Ben kimim? Ölenlerin canları da en az benim canım kadar kıymetliydi, bunu anlamak istemiyorum. Hayır, pekâlâ anlıyorum, ama hissetmeğe gücüm yok. Niçin? Niçin ben söyleyim? Ne zamana dek sürecek bu savaş? Bana öyle geliyor ki, kendi sağlığım, esenliğim pahasına, bütün bu sevimli şehrin bir mezarlık hâline gelmesini dileyecek kadar alçak bir kızım ben. Ama yok. Hiç de öyle değilim. Şimdi burada dün gece düşündüklerimi yazabilseydim, öteki dünyada, benim Varşova'm için canlarını veren o tüysüz yanaklı, beyaz ve kirli yüzlü çocuklarımız; dışarıda kim bilir kimlere soğuk mezar olmuş kaldırımlar affederlerdi beni. Buna eminim. Ama işte, neylersin ki, yazmağa karar verdiğim andan beri içim, hep aldatıp duruyor beni. Aldatıyor mu? Sadece aldatıyor mu? Ah, yalnız aldatsaydı keşke! İçgüdüm bana karşı bir zalim kesilmiş âdeta. Evet, zalim, hain, bana karşı! Ama ben ona teslim olmıyacağım. Olamam, içgüdüm beni bu şehirden, bu insanlardan ayıramaz. Ben onlardanım. Onların bir parçasıyım. Ya içgüdüm benden güçlü olur da beni yenerse? Kırarsa beni? Yanan, çöken Varşova'yla ben

de çökersem? Ben de Varşova gibi yerle bir olursam? Oh, yok! Varsın yansın Varşova! Benim güzel Varşova'm! Bu şehir yalnız içgüdümüzün ürünü değil ki! Onu kuran, yaşatan, güzel ve sevimli eden bizim içgüdümüzden başka bir şeydir. Nedir? Bilmiyorum. Hem ben bu şehri düşünmemeliyim. Ben, başlarımızın üzerinde durmadan dolanan ölümün en korkunç dakikalarında dahi, insanın yakınına karşı duyduğu sevgiyi ve bağlılığı, bu sevgi ve bağlılığın biz Hıristiyanlarda ne kadar derin olduğunu anlatmak için çırpınıyorum. Bu sevgiyi kendi yüreğimde aradım ilkin. Ama benim yüreğim bana:

"- Yalan!" diye haykırdı.

Yalan mı acaba?

"- Elbette yalan!" dedi kalbim.

İspat ederim, yalan değil, yalnız gayret ver bana Tanrı'm, düşündüklerimi yazabileyim. Evet, gayret... Ama yazmağa her oturuşumda kalbimin sesi kulaklarımda çın-lıyor:

"- Kendi içine bakmadan, kendini görmeden yazamazsın."

Evet, bunu biliyorum.

"- Kendi içine bakınca da göreceğin nedir, haberin var mı?" diyor o ses ve ben susuyorum. Susarken ömür benim için korkunç, ömür benim için çekilmez, dayanılmaz bir yük oluyor. Susarken suçlu ve hayatta yersiz olduğumu hissediyorum ben.

II

Geçen yılın ilkbaharıydı. Gününü hatırlamıyorum. Önemi de yok. Akşamüstüydü. Varşova göğü, Ghetto'nun pis kaldırımlarından, çökmüş damları üstünden yükselen kirli ve karaca dumanlarla örülüydü. Ghetto yanıyordu. Bir haftadan beri Varşova, Yahudi cesetlerinin, Yahudi paçavralarının kül ve yanık kokularıyla kokuyordu. Müzik öğret-

menimin evinden çıkmış, Marşalkowski Caddesi'ndeki gizli teşkilâtın evrakını çantama almış, evimize dönüyordum. Oturduğum Sliska Sokağı'na sapınca kokular daha da kesin, içimi bulandırmıya başladı. Ghetto'dan doğru sürekli tüfek sesleri, bomba patlamaları geliyordu. Aldırmıyordum. Sliska sessiz ve kimsesizdi. Ben mesuttum. Yanan ve çöken Ghetto, bir mahşer içinde ölümü beklemekte olan bunalmış insan iniltileri, çocuk çığlıkları, az da olsa bir acıma duygusu uyandırmıyordu benim bencil kalbimde. Ben bencil, duygusuz diyorum da kendime öyle olduğuma yine de inanmıyor, inanmak istemiyorum. Ama nasıl inanmıyayım! Sliska'ya sapınca Mihal'le karşılaştım. Evet, benim Mihal'imle! Mihal elimi sıktığı an, bütün dünya ansızın benim oluverdi. Sanki dünya da, hayat da birdenbire gözlerimden silindi de benim için var olan, gerekli olan tek bir Mihal kaldı. Onunla bir yerde, nerede olursa olsun, insanların gözlerinden uzakta bir yerde, yalnız ikimiz, ben ve o, iki güncük, bir güncük kalabilsem! Ah, öyle bir güncük için kırk yıllık ömrümü vermiye razıyım! Yalnız onunla, onun kucağında, onun kolları arasında...

O gün Mihal bana, ertesi sabah St. Yan Kilisesi'nin duvarı yanında, Meryem Ana heykelciğinin altında benimle buluşmak istediğini söylemişti. Anneme bir yalan uyduracaktım o akşam. Yarın onunla mutlaka buluşmalıydım. Belki birazcık vakit bulur da, birlikte kiliseye girerdik. Onun yanında dua ederdim kilisede. Mihal'in gözlerindeki ışıltılar en az bir hafta saadetle doldururdu kalbimi.

Ayrılmıştık. Ayrılmadan önce eğilmiş, elimi avucuna almış, sıcak dudaklarıyla öpmüştü. Sonra kirli muşambasının yakasını kaldırmış, muşambasının altında gizlediği otomatik tüfeğini koltuğunun altına sıkıştırıp gitmişti.

O akşam Ghetto'nun Yahudilerine acımak şöyle dursun, çevremdekiler, içinde yaşadığım şartlar bile vız ge-liyordu bana. Dünya benimdi sanki. Sevincime engel ola-bilecek

her şeyi kırmak, yok etmek istercesine bir gurur, bir çeşit küstahlık vardı içimde o akşam. Hafif, kuş gibiydim. Mihal'in sevgisiyle kanatlanmış, sevgimin üstünden koşarak evimize varmıştım.

Yemek yemedim o gece. Karanlık çökünce yatağa girdim. Hava sıcaktı. Ben de sıcaktım. Annem, komşumuz ihtiyar Karbonski'nin evine gitmişti. Tıs yoktu. Ah benim Mihal'im!.. Sessizliği arada bir kısa aralıklarla Ghetto tarafından gelen tüfek sesleri bozuyordu. Çok uzaklardaki bir uçağın ağır uğultusu duyuluyordu. Dolunay açık penceremin karşısında idi: Kül rengi göğün kenarından Varşova'nın kara damlarına bakıyordu. Mihal hangi damın altındaydı? Ya şu karşı sokaktan çıkıverse şimdi? Biliyordum, gelmeyecekti, Mihal! Gelemezdi. Kim bilir nerede tuzak kurmuş, Alman'ını bekliyordu.

Pencereden çekildim. Yalnızım. Kerevetime doğru yürürken, ceviz dolabın açık kalmış kapısındaki aynada kendimi görüyorum. Güzel bir kızım. İpek geceliğimin içinde, güzel bir kızım âdeta. Dönüyorum. Dolgun omuzlarıma, kalçalarıma bakıyorum. Ellerim göğüslerime kayıyor. Gözlerimi göğüslerimin üstünde gezdiriyorum. Güzelim tabiî... Soyunsam mı acaba? Hava sıcak... Annem Karbonskilerde. Soyunsam mı? Çırılçıplak... Ah benim Mihal'im! içim burkuluyor. Kulaklarımda bir uğultu var. Yüreğim çarpıyor. Ellerim titriyor. Kalbimdeki çarpıntıyla ellerim daha da garip titriyorlar... Omuzlarım sarsılıyor. Sarsıntılar omuzlarımdan dalga dalga ayaklarımın dibine iniyor. Güzelim ya, sevgi değil bu! Ama sevgi! Değil! Ah, Meryem Anacığım, inan bana, sevgidir bu! Mihal beni bu hâlde görmedi. Ateş içindeyim. Kendimden geçmişim galiba. Bütün vücudum, bütün varlığımla soğuk aynaya yaslanarak ağlıyor, ağlıyorum.

III

Ertesi gün St. Yan Kilisesi'ne gittim. Mihal yoktu. Bekledim. Gelmedi. Öğleüstü gene gittim. Mihal yok. Bulacağım Mihal'i! Bulmalıyım. Akşam olmuş, sokaklar boşalmıştı. Boyalı kadınlar etlerini satmak için yorgun argın sokaklara çıkıyorlardı. Alay alay, silâhlı Almanlar, istasyona doğru ilerliyorlar. Ben duvardaki Meryem Ana heykelciğinin dibinde Mihal'i bekliyordum. Yoktu Mihal. Saat sekize yaklaşıyordu. Yasak saati. Nerdeyse Almanlar gelip beni "Kara Marya"ya alacaklar, önce Pavlak Hapishanesi'ne atacaklar beni, sonra da ver elini Almanya!.. Belsen Kampı, belki de Osventim. Mihal'in yüzünü değil, basıp yürüdüğü bu kaldırımları bile göremiyeceğim bir daha.

Yarın kapıcı ihtiyar Karbonski'nin eline bir beş binlik sıkıştırmalıyım. Polonya polisleri arasında tanıdıkları varmış, gider benim için de bir "Fahişe vesikası" alır Almanlardan. O belgeyle gece saat on birlere kadar sokaklarda dolanır, Mihal'i ararım. Orospu vesikası! Evet, ben de çantamın içinde, Mihal'in fotoğrafı yanında vesika taşıyacağım. Ayıp mı? Nesi ayıpmış!.. Natalya Feliks'in üç çocuğu var. Kocası Stefan Feliks, harpten önce Varşova Üniversitesi'nin en ünlü profesörlerinden biriydi. Çalıştığı pastacı dükkânında işini ancak saat dokuzda bitirdiği için o zavallı kadın da orospu vesikası almak zorunda kaldı. Hem vesikayı aldığı gün, sevincinden komşularına çay ziyafeti verdi. Evet, yarın, belki bu gece, Karbonski'yle konuşmalıyım.

IV

Sokaklar bomboş. Sliska'ya saptım. Monoton sessizlik kim bilir ne zamandan beri devam ediyordu bu sokakta. Adımlarımı açıyorum. Arada bir başımı çevirip arkama

bakıyorum. Görünürde Alman falan yok. Bir çağrım ötede, oturduğum dört katlı evin çifte kanatlı, yeşile boyalı kapısının önündeki güvercinler de yuvalarına gizlenmişler, uğultuları işitilmiyor. Evde olmadığımı annem Karbonski'ye bildirmiştir herhâlde. Karbonski kapının gerisinde bekliyordur şimdi beni. Az sonra açıyorum adımlarımı. Yüz metre kadar ilerimde, yan sokaktan, hızla bir araba çıkıyor. Araba sola dönüyor. Duruyor. Arabanın üstünde iki kişi var. İkisi de ayakta. Ses etmeden bana bakıyor, beni gözetliyorlar. Yavaşlıyorum. Arabadaki adamlardan biri, beni gözetlerken yanındaki arkadaşına baş işaretiyle kaldırımı gösteriyor. Az daha yavaşlıyorum, ikisi de tedirgin, ikisinin de gözleri bende.

Şimdi adam, arkadaşının yüzüne bakmadan, başıyla gene kaldırımı işaret ediyor. Adam, arabadan atlayıp sokağın altından geçen lâğım kanalının demir kapağını kaldırıyor. Kanaldan insanlar çıkıyorlar... Şimdi ağır ağır yürüyor, kanaldan sokağa çıkan insanları sayıyorum: bir... iki... beş, altı! Her birinin saçı sakalına karışmış. Yırtık pantolonlarının paçalarından çıkan bacakları değnek gibi ince. Yüzleri korkunç. Birer birer, ta cehennemin dibinden çıkıyorlar sanki. İki adamın yardımıyla arabaya doluşuyorlar. Arabanın yanından burnumu tıkıyarak geçip gidiyorum.

"Kaçıyorlar" diye düşünüyorum.

"Pis Yahudiler... Sıçanlar..." diye düşünüyor, artık onlara bakmadan yoluma devam ediyorum. Fakat avlu kapısına varmadan üç patlayış! Tak-trak-trak! Sol yanda antikacı dükkânının penceresi altındaki mermer duvarı üç kurşun deldi. Araba, sokağın kedi kafaları gibi yuvarlak taşları üstünden kuru bir tıkırtı koparıp geçti gitti.

Döndüm. Üç yüz adım ötedeki evin köşesi gerisinden çıkan üç tüfek namlusu gördüm. Araba yoktu. Kanal kapağının yanında dizleri ve elleri üstünde bir Yahudi duruyor, bana aptalca bakıyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum. Ya-

hudi'nin bakışları, köşeden çıkan namlular, mermere saplanmış üç kurşun, kafamı karmakarışık etmişti. Bütün bu olup bitenler gerçek miydi? Bilmiyorum. Ölümle hayatın arasında mıydım yoksa? Hayır, hayır! Hayat orada, o soğuk mermerde, dizleri ve elleri üstünde çömelmiş Yahudi'nin yüzüme aptalca bakışında, duvar köşesinden çıkan tüfek namlularındaydı.

Kulaklarımda bir uğultu vardı. Beni beklemekten demirleri paslanmış yüce kapılar gıcırtıyla açılıyor, hafifçe tit- riyen ayaklarımın dibinde başlayan sonsuzluğun yolu uzaklara uzayıp gidiyordu.

Üşümüş gibiydim. Çantamı koltuğumun altına sıkıştırdım. Boş kalan avucumu açtım. Hafif ve soğukça bir yel terli avucumun içini yaladı. Gözlerim yerde, kımıldanmadan ne kadar durduğumu bilmiyorum, başımı kaldırdığım zaman, demin kanal kapağının yanında dizleri ve elleri üstünde duran Yahudi'nin, şimdi bana doğru sürüklendiğini gördüm. Sokağa esmer akşam çökmüştü. Çıt yoktu. Akşamın içinde gizlenmiş gözler, beni ve Yahudi'yi gözetliyorlardı. Kaçmak istiyordum. Nereye? Kimden? Neden? Kaçmak isteyişimin sebebi gözlerimin önünde apaçık dururken içimin bana bu soruları sorması o kadar şaşırtıcıydı ki! Kaçmadım.

V

Oturduğumuz evin üç yüz adım kadar uzağında duruyor, Yahudi'yi aklıma bile getirmiyordum. Öylece ne zamana dek durdum, bilmiyorum, kulaklarıma sokağın kuru taşlarında bilenen çizmelerin nalça sesleri çalındı: Rrap, rrap!.. Rrap, rrap!.. Başımı kaldırdım. Üç Alman, sokak ortasında, Yahudi'ye doğrulmuş tüfeklerinin uçlarında ölüm, bize doğru yürüyorlardı. İki adım geri çekildim. Döndüm. Kaçıyordum ki, Yahudi arkamdan bağırdı:

- Bayan!

Kaçmalıyım, kaçmalıyım, kaçmalıyım ben!

- Bayan!

Pis Yahudi... Bana ne? Kaçmalıyım!

- Bayan!

Geberiyor işte. Niçin bağırıyor? Her an tüfekler ateş edecek ve o, sokağın altından çıkmış o Yahudi, olduğu yere cansız serilecek. Bana ne? Kaçmalıyım!

- Bayan! Bayan! Dur dedim, dur!

Durdum. Sokak boştu. Her yer donuktu. Hayat, soluğunu tutmuş, bana ve Yahudi'ye bakıyordu. Yalnız ben ve Yahudi. Ve hayat sesleri... Ölüm sesleri: Rrap, rrap!

Yahudi'ye baktım:

- Ne var?
- Yaralıyım.
- Bana ne?
- Kaçamıyorum.
- Ben seni kaçıramam.
- Yaralıyım dedim.
- Ne istiyorsun?
- Kimsem yok.
- Daha iyi. Geride öksüz kalmaz.
- Haklısın. Geride öksüz kalmaz.
- Geliyorlar. Öleceksin.
- Evet. Kaç artık.
- Allah rahmet etsin sana.

Solgun yüzü aydınlanıverdi birden:

- Sağ ol! Haydi kaç! Dur bir saniye!.. Bak, Almanlar ateş edecekler. Dur! Dinliyor musun? Ben Aron Goldstein'im. Halin sonundaki balıkçı dükkânı... Rihtik Goldsteinlerden Şolom Goldstein'in oğlu, Aron Goldstein'im. Unutma. Kaç şimdi, kaç!

Yüzü beyazdı. Bembeyazdı. Bir damla kan kalmamıştı yüzünde. Mavi gözlerinin içinde dünyayı ve hayatı tanı-

maya başlıyan bir çocuğun gözlerindeki gülümseyiş vardı... Tüfekler patladı. Yahudi sol bacağını uzattı. Uzattı, uzattı. Sonra yavaş yavaş titriyen bacağını altına topladı; toparlandı, bir kedi gibi büzüldü. Bacağı titrerken ensesini sımsıkı kavramış eli birdenbire gevşeyip yüzüne kaydı. Gülümseyen gözleri avucunun ve açık kalmış parmaklarının arkasında gizlenmişti. Sokak ortasında duran ve tüfeklerinin namluları hâlâ tüten üç Alman, Şolom Goldstein'in oğlu Aron Goldstein'e bakıyorlardı.

VI

Kapı açıldı. Karşımda Bay Karbonski duruyordu. Yüzü her zamanki gibi soğuktu. Kımıldamıyordu. Muammalı gözlerini yüzümde dolaştırıyordu hep. Niçin ses çıkarmıyor Karbonski? Aron Goldstein'in ölümünü gördü elbet. Almanlar ateş ettikleri sırada kapı aralığından bakmıyor muydu? Kaldırımda Aron Goldstein'in cesedi yatıyor. Bilmiyor mu bunu Karbonski? Çeksin gözlerini yüzümden! Sokaklarda Goldstein yatıyor! Koşsun!.. Niçin ses çıkarmıyor?

Karbonski soğuk ve en tabiî bir sesle konuşuyor:

- Bayan Teresa, kapıyı kilitleme vakti geldi. Bir saattir bekliyorum sizi burada. Neden geç kaldınız?

Karbonski'nin Aron Goldstein'in ölümünden haberi yok mu yoksa? Benim yüreğim kan ağlıyor. Karbonski konuşuyor. Bana mı söylüyor? Kimim ben? Karbonski kim?

Elimi kapıdan çekip avluya doğru yürüyorum. Yanımda:

- İki gündür duvar saatinin kuşu ötmüyor. Küçük Leon o saate bayılırdı, diyor Karbonski.

Duruyorum. Dönüp sokak kapısına bakıyorum. Karbonski sözüne devam ediyor:

- Küçük Leon kuşun yuvasından çıkacağı vakti öylesine bilirdi ki, yatağının üstüne tırmanır, gözleri saatte, elleri ve dizleri üstünde durarak kuşun görünmesini beklerdi. Kuş